

Riigikogu kultuurikomisjon
Riigikogu fraktsioonid
Lossi plats 1a
TALLINN 15165

01.02.2010 a

Eesti Noorteühenduste Liidu seisukohad Vabariigi Valitsuse poolt 21.01.2010 heaks kiidetud ning Riigikogule esitatud noorsootöö seaduse eelnõu kohta

Eesti Noorteühenduste Liit (ENL) peab uue noorsootöö seaduse vastuvõtmist väga vajalikuks. ENL on noorteühenduste eestkosteorganisatsioonina olnud kaasatud seaduse eelnõu ettevalmistamise protsessi, kuid eelnõu koostamise käigus ei ole eelnõu koostajad arvestanud kõiki ENLi poolt esitatud ettepanekuid. Käesolevaga esitame oma muudatusettepanekud Vabariigi Valitsuse poolt heaks kiidetud noorsootöö seaduse eelnõusse.

I

ENL ning Justiitsministeerium on teinud ettepaneku, mida ENL ka jätkuvalt toetab ning milles soovime noorsootöö seaduse nime muutmist noortetöö seaduseks ning eelnõus noorsoo- ja noorte- täiendosaga liitsõnade kasutuse ühtlustamist, sh seaduse tekstis läbivalt noorsoo- liitsõnade asendamist noorte- liitsõnadega. Paraku ei ole Haridus- ja Teadusministeerium nimetatud ettepanekut arvestanud.

ENL on antud küsimuses konsulteerinud ka Eesti Keele Instituudiga (EKI) ning on järgneval seisukohal:

1) Sõna noorsugu ei ole eesti keelest kadunud, aga selle kasutamine on mõnevõrra taandunud.

2) Noorsootöö kontekstis ei tegelda abstraktselt noorsooga, vaid just noortega. Võrrelda võib selliste sõnapaaride nagu meessugu – mehed, naissugu – naised, inimsugu – inimesed kasutust.

3) Õigekeelsussõnaraamat soovitab kasutada sõna "noorsugu" asemel noorte- täiendosaga liitsõnu. Sõna „noorsugu“ alt võib ÕSist lugeda järgmisi soovitusi: maa-, üliõpilasnoorsugu, parem: maa-, üliõpilasnoored; noorsooajakiri, -kirjanik, -muusikal, -ühendus, parem: noorteajakiri, -kirjanik, -muusikal, -organisatsioon.

4) Aegamööda on varem kasutusel olnud valdkonnasisesed mõisted asendunud uute mõistetega (nt noorsooprojekti asemel kasutatakse mõistet noorteprojekt, noorsooühingu asemel noorteühing, noorsoovahetuse asemel noortevahetus jne). Ainult valdkonna põhimõiste koos sellest tulenevate mõistetega (nt noorsootöötaja) on püsinud muutumatuna.

Sellest tulenevalt leiab ENL, et noorsootöö seaduse nimi tuleb muuta noortetöö seaduseks, seaduse tekstis tuleb ühtlustada noorsoo- ja noorte- täiendosaga liitsõnade kasutust ning asendada seaduse tekstis läbivalt noorsoo- liitsõnad noorte- liitsõnadega.

II

ENLi huvi on selgelt defineerida seaduse tasandil noorte osaluskogu mõiste, sest seni ei ole seda kusagil defineeritud, hoolimata sellest et üle Eesti on tänasel päeval tegutsevaid kohaliku tasandi noorte osaluskogusid hinnanguliselt paarkümmend. Lisaks tegutsevad noorte osaluskogud ka ministeeriumite, maavalitsuste jt struktuuride juures.

Noorsootöö seaduse eelnõus on noorte osaluskogu mõiste sisustatud väga kitsalt ehk teisisõnu niimoodi, et see hõlmab vaid kohaliku tasandi noorte osaluskogusid. Praktikas tegutsevad lisaks kohaliku tasandi noorte osaluskogudele Eestis alates 2006. aastast maavalitsuste juures ka maakondlikud noorte osaluskogud, kelle tegutsemise eesmärgid on sarnased kohaliku tasandi noorte osaluskogudele. ENL peab selguse huvides oluliseks kasutada noorsootöö seaduses mõistet "noorte osaluskogu" laias tähenduses, mis hõlmab igal tasandil tegutsevaid noorte osaluskogusid ning mõistet "noortevolikogu" ainult ühe kohaliku omavalitsusüksuse juures tegutseva noorte osaluskogu puhul (mõiste -volikogu täiendosa viitab kohaliku omavalitsuse volikogule, kui Eesti Vabariigi põhiseaduses ja teistes seadustes sätestatud kohaliku omavalitsusüksuse esindusorgani nimetusele).

Kuigi praktikas kasutatakse kohaliku tasandi noorte osaluskogude nimetustes erinevaid variante (noortevolikogu, noorteparlament, noortekogu, noortefoorum jt), on siiski kõige levinum ning arusaadavam mõiste noortevolikogu.

Noorte osaluskogu defineerimine noorsootöö seaduses selliselt, nagu see on defineeritud Vabariigi Valitsuse poolt heakskiidetud eelnõu versioonis ei jäta võimalust vähemalt noorsootöö seaduse kontekstis selle sisustamiseks kuidagi teistmoodi ja avaramalt. Noorte osaluskogu terminit kasutakse praktikas ikkagi laiema mõistena – ka maakondlikud noortekogud peaksid mahtuma noorte osaluskogu definitsiooni alla, aga ka ministeeriumite, riigiasutuste jm struktuuride juurde moodustatud kindlatele põhimõtetele vastavad kogud. Seega leiame, et oleks halb, kui anda seaduses noorte osaluskogule väga kitsas definitsioon. Tulevikus oleks definitsiooni avardamise soovi korral see juba oluliselt raskendatud võrreldes praegusega, kui koostatud on uue seaduse tervikteksti eelnõu. Ka ENLi poolt välja antud käsiraamatus "Noorte kaasamine ja osalus" on noorte osaluskogu mõistet kasutatud laiemas tähenduses ning noortevolikogu ühe kohaliku omavalitsuse piires tegutseva noorte osaluskogu nimetusena.

Seega oleme seisukohal, et noorte osaluskogu definitsiooni mõistete paragrahvis (§3) tuleb muuta ning sõnastada see järgmiselt:

„6) noorte osaluskogu – valitsuse, valitsus- või riigiasutuse, maavanema, kohaliku omavalitsuse või eraõigusliku juriidilise isiku juurde moodustatud, noorte poolt demokraatlikult valitud nõuandev organ, mille liikmed on noored ning mille eesmärgiks on noorte osalemine otsustusprotsessides ja noorte huvide esindamine;“

Noorte osaluskogu mõiste defineerimise põhjendus noorsootöö seaduses avalduks noortevolikogude paragrahvis (§ 9).

III

Eelnõu paragrahvis 7 on loetletud maavanema ülesanded. ENL on seisukohal, et maavanema ülesannete hulka peab kuuluma ka noorte osaluskoguga konsulteerimine noorsootöö ning teiste noori puudutavate küsimuste korral juhul, kui noorte osaluskogu on maavalitsuse juurde moodustatud.

Eeltoodust tulenevalt tuleb eelnõu § 7 maavanema ülesannet hulka lisada:

"5) konsulteerib selle olemasolul noorte osaluskoguga noori puudutavate otsuste tegemisel."

IV

Eelnõu paragrahv 8 punkt 4, mis sätestab kohaliku omavalitsusüksuse ülesandeks selle olemasolul noorte osaluskoguga konsulteerimise noorsootöö kavandamisel, teostamisel ja hindamisel, tuleb sõnastada järgnevalt:

"4) konsulteerib selle olemasolul noortevolikoguga noorsootöö kavandamisel, teostamisel ja hindamisel ning teiste noori puudutavate otsuste tegemisel;"

Seoses noortevolikogude reguleerimisega seaduse tasandil, on oluline sätestada kohaliku omavalitsusüksuse kohustuste hulgas noortevolikoguga konsulteerimise kohustus noortevolikogu olemasolul. Käesoleva kohustuse lisamine kohaliku omavalitsusüksuse ülesannete hulka on vajalik tagamaks noortevolikogude tegutsemise eesmärkide saavutamise ning noorte osaluse otsustusprotsessides.

Antud muudatuse tegemine eelnõus on vajalik ka seetõttu, et noortevolikogu eesmärgiks on arutada valla või linna pädevusse kuuluvaid **kõiki noori puudutavaid küsimusi**, mitte ainult noorsootöö valdkonnaga seonduvaid küsimusi. Seetõttu on oluline, et noortega konsulteeritakse ka teistes küsimustes, mis noori otseselt puudutavad, kuid mis ei ole seotud noorsootöö korraldamise või läbiviimisega. Lisaks on ka Euroopa Nõukogu soovitus 128 (2003) „Parandatud Euroopa harta noorte osalusest kohalikul ja regionaalsel tasandil“, (mille aluseks on Euroopa Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsusliitude Kongressi poolt 1992. aastal heaks kiidetud Euroopa harta noorte osaluse kohta kohalikus ja piirkondlikus elus) kirjeldatud poliitikavaldkonnad, milles noorte osaluskogu struktuuri olemasolu peab andma võimaluse võimudele noorte osaluskoguga konsulteerida. Muuhulgas on nendeks valdkondadeks, milles noortega konsulteerimine on Euroopa Nõukogu arvates vajalik spordi-, rekreatsiooni- ja ühistegevuse poliitika; haridus- ja koolituspoliitika; linnakeskkonna-, elamumajandus ja transpordipoliitika; kultuuripoliitika; säästva arengu ja keskkonnapoliitika jt. Seega on noortevolikoguga konsulteerimine kõikides noori puudutavates küsimustes olulise tähtsusega. ENLi poolt pakutud sõnastus sätestaks kohaliku omavalitsusüksuse kohustusena üksnes noortevolikoguga konsulteerimise, mitte kohustuse ettepanekuid arvesse võtta - ettepanekute arvestamise või mittearvestamise üle otsustamine jääks loomulikult omavalitsuse pädevusse.

V

ENL peab vajalikuks muuta eelnõu § 8 (kohaliku omavalitsusüksuse ülesanded) punkti 3 ning sõnastada see alljärgnevalt:

"3) toetab valla või linna haldusterritooriumil tegutsevate noorteühingute noorteprogramme ja noorteprojekte;"

Võrreldes eelnõus pakutud sõnastusega, on ENL seisukohal, et antud punktist tuleb eemaldada sõnad "eelarveliste vahendite olemasolul". Kuni 1. aprillini 2009 kehtis noorsootöö seaduse regulatsioon, mille kohaselt oli kohaliku omavalitsuse ülesandeks toetada oma haldusterritooriumil tegutsevate noorteühingute noorteprogramme ja noorteprojekte. Riigi 2009. aasta lisaelarve seaduse vastuvõtmisega muudeti muuhulgas ka noorsootöö seadust ning spordiseadust, muutes kohaliku omavalitsuse kohustuse toetada noorteühingute noorteprogramme ja noorteprojekte tingimuslikuks, sidudes selle eelarveliste vahendite olemasoluga. Sisuliselt anti selle muudatusega omavalitsustele võimalus mitte toetada noorteprogramme ja noorteprojekte. Nimetatud muudatusele avaldasid vastuseisu mitmed noortevaldkonna katusorganisatsioonid (sh Eesti Noorsootöötajate Ühendus, Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus jt). Nimetatud muudatusel oli negatiivne mõju kogu noortevaldkonna arengule, kuna sellega andis riik ühiskonnale signaali, et noorteühingute noorteprogrammide ja noorteprojektide toetamine ei ole seadusandja meelest oluline.

Kuna nii 1. aprillini 2009 kehtinud regulatsioonis kui ka ENLi ettepaneku kohaselt on nimetatud kohaliku omavalitsusüksuse ülesanne sõnastatud abstraktselt, nimetamata toetuse suurust või mahtu, mida omavalitsus peab eraldama, siis täiendavaid kulutusi riigieelarvele see kaasa ei too. Analoogse eelnõu spordiseaduse muutmiseks on algatanud ka Kultuuriministerium.

VI

Noorte osaluskogude paragrahv tuleb sõnastada ning nimetada ümber noortevolikogude paragrahviks.

ENL on seisukohal, et eelnõus sisalduvat § 9 tuleb muuta alljärgnevatel põhjustel:

- 1) Noorte osaluskogu ning noortevolikogude definitsioonid erinevad oma sisu poolest (vt põhjendust käesoleva kirja punktist II)
- 2) Eelnõu § 9 lõike 4 sõnastus annab kohalikule omavalitsusele õiguse noorte osaluskogu tööd mitte toetada, kuna nimetatud lõikes sisalduv sõna "võimalusel" annab kohalikule omavalitsusele võimaluse tõlgendada antud sätet omatahtsi. Kuna eelnõus on niigi kohaliku omavalitsuse kohustus noortevolikogu (noorte osaluskogu) jätkusuutliku tegutsemise toetamisel sätestatud abstraktselt, oleme seisukohal, et sõnastust tuleb muuta ning sõna "võimalusel" tuleb eelnõust eemaldada, et tagada kõikidele noortevolikogude jätkusuutlikkus ning omavalitsuse poolne tugi, lähtudes muidugi omavalitsuse võimalustest ja noortevolikogu vajadustest.
- 3) ENL ei pea vajalikuks eraldi rõhutada noortevolikogu olemasolu vabatahtlikkust, kuna mitte kusagil ei ole sätestatud sellise struktuuri loomise kohustust. Seega on juba niigi arusaadav, et noortevolikogu olemasolu omavalitsuses ei ole kohustuslik. Liigse vabatahtlikkuse printsiibi rõhutamine (eelnõu § 3 p 6, § 8 p 3, § 9) võib avaldada soovitud vastupidist mõju ning anda ühiskonnale signaali, et noortevolikogude teke ei ole seadusandja poolt soovitatav.

Eeltoodust tulenevalt teeme ettepaneku sõnastada ümber eelnõu § 9 alljärgnevalt:

"§ 9 Noortevolikogu

(1) Noortevolikogu on valla- või linnavolikogu juures tegutsev nõuandva õigusega noorte osaluskogu.

(2) Noortevolikogu eesmärgiks on analüüsida valla või linna pädevusse kuuluvaid noori puudutavaid küsimusi ning teha nende kohta ettepanekuid valla- või linnavolikogule ja – valitsusele lähtudes noorte huvidest ja vajadustest.

(3) Kohalik omavalitsus toetab valla või linna haldusterritooriumi noortevolikogu jätkusuutlikku tegutsemist.

(4) Noortevolikogu moodustamise korra ning tegutsemise alused kehtestab valla- või linnavolikogu.”

VII

ENL on seisukohal, et eelnõu paragrahvi 4 tuleb lisada lõige 3 alljärgnevas sõnastuses:

„(3) Ministeeriumid toovad oma valdkondlikes arengukavades eraldi välja noortele suunatud tegevused ning arengukavadest tulenevad mõjud noortele.”

Ettepaneku aluseks on Noorsootöö strateegias 2006-2013 kirjeldatud lõimitud noortepoliitika põhimõtte, mille kohaselt on Eesti noortepoliitika kandvaks põhimõtteks ühtne lähenemine kõikides noore elu puudutavates valdkondades noortele suunatud tegevuste põhimõtetele. Strateegia kohaselt on peamised noortepoliitika toimealad ehk valdkonnad, kus tehakse noortele suunatud ja noorte elu puudutavaid otsuseid noorsootöö, haridus, tööhõive, tervis, kultuur, sotsiaalpoliitika, keskkond, riigikaitse, perepoliitika jt. Ettepaneku kohaselt peavad ministeeriumid valdkondlike arengukavade koostamisel arengukavades kirjeldama noortele suunatud tegevusi ning arengukavadest tulenevaid mõjusid noortele.

Noortele suunatud tegevuste all peame silmas arengukavades ning nende rakenduskavades konkreetselt noortele kui ühiskonnagrupile suunatud tegevusi (sealhulgas näiteks tegevused, mis on suunatud noorte teadlikkuse suurendamisele, noorte osaluse suurendamisele antud valdkonnas ning muud tegevused, mis seonduvad teiste ühiskonnagruppide kõrval ka otseselt noortega).

Arengukavadest tulenevate mõjude all mõtleme otseseid ja kaudseid mõjusid noortele, mida on võimalik arengukavasid koostades ette näha (näiteks kuidas mõjutab ühistranspordi arengukavas välja toodud Aegviidu-Rakvere raudteelõigu elektrifitseerimine noorte (sh ka nt õppivate noorte) võimalusi hariduse omandamiseks). Antud ettepanekut on toetanud oma kooskõlastuskirjas ka Siseministeerium.

VIII

ENL teeb ettepaneku muuta eelnõu § 13 lõike 1 punkti 3, et viia see vastavusse tegeliku olukorraga ning sõnastada see järgnevalt:

“3) õpilasesindusi ühendaval ühingul, kui see koondab oma liikmete kaudu vähemalt 1/3 Eesti põhikoolide, gümnaasiumide või kutseõppeasutuste õpilastest;”

Nimetatud punkti muutmine on vajalik, sest Eestis ei tegutse ühtegi õpilasesindusi ühendavat ühingut, mille liikmeteks on vähemalt 1/3 Eesti põhikoolide, gümnaasiumide või kutseõppeasutuste õpilased st füüsilised isikud. Eelnõu autorid on silmas pidanud

õpilasesindusi ühendava ühingu all Eesti Õpilasesinduste Liitu, mille liikmeteks on õpilasesindused, mitte aga füüsilised isikud. Seega on käesoleva punkti mitmetiõlgendamise vältimiseks oluline muuta punkti sõnastust nii, et sellest on võimalik üheselt välja lugeda, et noorteühingute aastatoetuse taotlemise tingimuseks õpilasesindusi ühendava ühingu puhul on selle ühingu liikmete (õpilasesinduste) enda liikmete (õpilaste) arv.

Oleme valmis Riigikogu kultuurikomisjoni ning fraktsioonidega antud teemal kohtuma.

Austusega,

(allkirjastatud digitaalselt)

Ott Heidmets
juhatuse esimees

Koostas:
Martti Martinson
martti@enl.ee
56151626